

Tilburg University

Verdienste, toeval, en rechtvaardigheid

Brouwer, Huub

Published in:
Ars Aequi

Publication date:
2020

Document Version
Version created as part of publication process; publisher's layout; not normally made publicly available

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Brouwer, H. (2020). Verdienste, toeval, en rechtvaardigheid: Proefschrift. *Ars Aequi*, 69(4), 424-427.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

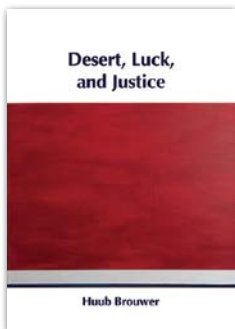
- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

VERDIENSTE, TOEVAL, EN RECHTVAARDIGHEID

Huib Brouwer*

Huib Brouwer
Verdienste, toeval, en rechtvaardigheid
Diss. Tilburg, 167 p, (nog) geen handelseditie beschikbaar

Op 7 januari 2020 promoveerde Huib Brouwer aan Tilburg University met zijn proefschrift *Verdienste, Toeval, en Rechtvaardigheid*. Zijn promotoren waren prof.dr. Maureen Sie en prof.dr. Serena Olsaretti.

Verdienste is overal: op de werkvloer, in de rechtszaal, op het voetbalveld, en in de collegezaal. Het is moeilijk om een dag door het leven te gaan zonder het werkwoord 'verdienen' te gebruiken. Let er maar eens op. We zeggen, bijvoorbeeld, dat Willem een mooi salaris verdient omdat hij zo hard werkt. Dat Rozemarijn erkenning verdient omdat ze de buurvrouw uit haar brandende huis heeft gered. Dat Dick straf verdient omdat hij een winkeldiefstal heeft gepleegd. En dat Lydia een negen verdient voor haar uitstekende essay.

Veel mensen zijn, zoals Shelly Kagan het mooi omschrijft, 'vrienden van verdienste': ze denken dat sommige mensen meer verdienen dan anderen, en dat het goed is als mensen krijgen wat ze verdienen.¹ Tegelijkertijd zijn veel economen en filosofen geen vrienden van verdienste. De befaamde econoom Milton Friedman zei ooit, toen hij gevraagd werd of sommige mensen meer verdienen dan anderen: 'Ik denk dat verdienste er niets mee te maken heeft. Wie verdient wat? Niemand verdient iets! Godzijdank dat

we *niet* krijgen wat we verdienen!² En de filosoof John Kleinig merkte bijna 50 jaar geleden terecht op dat 'verdienste lijkt te zijn verbannen naar de filosofische schroothoop'.³

Een hele parade van economen en filosofen heeft in de afgelopen jaren verdienste bekritiseerd. Van Robert Nozick⁴ tot John Rawls;⁵ van Milton Friedman⁶ tot Amartya Sen;⁷ van Derek Parfit⁸ tot Tim Scanlon.⁹ Hoe kan het dat verdienste zo centraal staat in hoe de spreekwoordelijke 'persoon op straat' nadenkt over de rechtvaardige verdeling van inkomen, straf en cijfers, maar zo'n beperkte rol speelt in filosofische discussies daarover?¹⁰ En wie heeft er gelijk?

Ik beargumenteer in mijn proefschrift dat het tijd is voor een rehabilitatie van het begrip 'verdienste' in de politieke filosofie

Ik beargumenteer in mijn proefschrift dat het tijd is voor een rehabilitatie van het begrip 'verdienste' in de politieke filosofie. In dit stuk zal ik een overzicht geven van mijn proefschrift, bestaande uit drie delen. Allereerst ga ik in op de vraag wat verdienste is: wat betekent het om te zeggen dat iemand iets verdient? (§ 1). Daarna ontkracht ik twee dogma's die veel filosofen aannemen in hun denken over verdienste: dat verdienste altijd (i) verantwoordelijkheid vereist en (ii) achteruit kijkt (§ 2). Het ontkrachten van die dogma's laat zien dat er veel meer concepties van verdienste zijn dan vaak wordt gedacht – en lang niet al die concepties zijn vatbaar voor de gangbare tegenwerpingen op verdienste. Ten slotte ga ik in op één praktische toepassing van mijn proefschrift: verdienste kan, denk ik, een belangrijke rol spelen in maatschappelijke debatten over topbeloningen (§ 3).

* H.M. Brouwer MA MSc is als postdoctoraal onderzoeker verbonden aan de Universiteit Utrecht voor het NWO-project 'Private eigendom, publieke macht'. Dit artikel bouwt voort op de leken-samenvatting en het lekenpraatje dat Huib Brouwer gaf bij zijn promotieverdediging.

- 1 S. Kagan, *The geometry of desert*, Oxford: Oxford University Press 2012, p. 3.
- 2 Zie het volgende fragment: <https://www.youtube.com/watch?v=hslpQ7YguGE>, vanaf 2:35.
- 3 J. Feinberg, *Doing and deserving: Essays in the theory of responsibility*, Princeton, NJ: Princeton University Press 1974, p. 71.
- 4 R. Nozick, *Anarchy, state, and utopia*, New York, NY: Basic Books 1974.
- 5 J. Rawls, *A theory of justice*, Cambridge, MA: Belknap Press of Harvard University Press 1971.
- 6 M. Friedman, *Capitalism and freedom*, Chicago, IL: University of Chicago Press 1962.
- 7 A. Sen, *Inequality re-examined*, Oxford: Oxford University Press 1995.
- 8 D. Parfit, *Reasons and persons*, Oxford: Oxford University Press 1986 en D. Parfit, *On what matters. Vol. 1*, Oxford: Oxford University Press 2011.

9 T. Scanlon, *What we owe to each other*, Cambridge, MA: Harvard University Press 1998 en T. Scanlon, *Why does inequality matter?*, Oxford: Oxford University Press 2018.

10 Er is recent veel empirisch onderzoek gedaan naar de intuïties van mensen over de rechtvaardige verdeling van inkomens, waaruit blijkt dat verdienste daarin een centrale rol speelt. Zie bijvoorbeeld: G. Tinghög, D. Andersson & D. Västfjäll, 'Are individuals luck egalitarians? An experiment on the influence of brute and option luck on social preferences', *Frontiers in Psychology* 2007/460; J. Mollerstrom, B.-A. Reme & E.Ø. Sørensen, 'Luck, choice and responsibility — An experimental study of fairness views', *Journal of Public Economics* (131) 2015, afl. 11, p. 33-40; D. Goya-Tocchetto, M. Echols & J. Wright, 'The lottery of life and moral desert: An empirical investigation', *Philosophical Psychology* (29) 2016, afl. 8, p. 1112-1127; en C. Freiman & S. Nichols, 'Is Desert in the Details?', *Philosophy and Phenomenological Research* (82) 2011, afl. 1, p. 121-133.

11 Kagan 2012, p. 23.

12 Feinberg 1970, p. 72-73.

13 S. Olsaretti, *Desert and justice*, Oxford: Oxford University Press 2003, p. 4 en O. McLeod, 'Contemporary interpretations of desert', in: L.P. Pojman & O. McLeod (red.), *What do we deserve? A reader on justice and desert*, New York: Oxford University Press 1998, p. 61-69.

14 Hier is de relatie tussen verdienste en tijd belangrijk. Ik richt me hier op een lokale theorie van verdienste die uitgaat van een nauwe verdienstegrond: mensen dienen te krijgen wat ze verdienen op basis van hun handelingen en/of eigenschappen in het recente verleden. Soms levert die theorie implausibele resultaten op: Wat nu als Amos het ongeluk weliswaar niet heeft veroorzaakt, maar wel een seriemoordenaar is die 20 mensen heeft vermoord, terwijl Boris los van deze uitpatting leeft als een heilige? Om met zulke bezwaren om te gaan, verdedigen sommige filosofen *globale* theorieën van verdienste, die een bredere verdienstegrond gebruiken: mensen dienen te krijgen wat ze verdienen op basis van hun handelingen en/of eigenschappen over een langere periode, soms zelfs hun hele leven. Ik denk dat we allebei nodig hebben.

1 Verdienste nader bekeken

Om beter te begrijpen waarom verdienste op de filosofische schroothoep terecht is gekomen, moeten we eerst een antwoord vinden op een meer fundamentele vraag: wat bedoelen we nu eigenlijk als we zeggen dat iemand iets verdient? Bij het beantwoorden van die vraag is het volgende voorbeeld, van de al eerdergenoemde Shelly Kagan,¹¹ behulpzaam:

Explosie in fabriek 1: 'Per ongeluk'

Er is een explosie geweest in een fabriek. Twee fabrieksmedewerkers, Amos en Boris, zijn gewond geraakt. Je kunt maar één van hen helpen, bijvoorbeeld omdat je maar één pijnstillertje hebt.

Wie kies je? Zonder enige andere informatie lijkt het antwoord eenvoudig: gooi een munt op. Amos en Boris lijken het allebei immers evenzeer te verdienen dat ze geholpen worden. Maar stel nu dat we wat meer informatie krijgen:

Explosie in fabriek 2: 'Expres'

Er is een explosie geweest in een fabriek. Twee fabrieksmedewerkers, Amos en Boris, zijn gewond geraakt. Boris heeft de explosie veroorzaakt. En niet alleen dat: hij heeft dat expres gedaan – bijvoorbeeld omdat hij nog steeds gefrustreerd is over een ruzie die hij de avond daarvoor had met zijn man. Je kunt maar één van hen helpen, bijvoorbeeld omdat je maar één pijnstillertje hebt.

Wie moet je, gegeven deze nieuwe informatie, helpen? Het antwoord lijkt nu: Amos moet als eerste geholpen worden, omdat Boris het ongeluk expres heeft veroorzaakt. Boris verdient het niet langer om als eerste geholpen te worden. Het zou daarom moreel onjuist zijn om Boris in plaats van Amos te helen.

Hier stuiten we op een belangrijke eigenschap van het begrip verdienste, die voor het eerst beschreven werd door Joel Feinberg:¹² de bewering dat iemand iets verdient, komt erop neer dat er een morele balans verstoord zou zijn als iemand iets niet krijgt. Door het ongeluk in de fabriek te veroorzaken, heeft Boris een morele balans verstoord. Door hem niet als eerste te helpen, zetten we een stap in het herstellen van die balans.

Het idee van een morele balans leidt weer tot een boel nieuwe vragen: wanneer weten we precies dat een morele balans verstoord is? Wat zijn goede manieren om de balans te herstellen? Om een antwoord op die vragen te vinden, is het behulpzaam om nog iets preciezer te worden over wat het nu betekent om te beweren dat iemand iets verdient.

De bewering dat iemand iets verdient bestaat altijd, in ieder geval impliciet, uit drie onderdelen.¹³ We zeggen dat iemand (het onderwerp van verdienste) een reactie, behandeling, of goed verdient (het object van verdienste) omwille van een bepaalde reden (de grond van verdienste). Deze drieling helpt ons begrijpen hoe het idee van morele balans precies werkt: om te bepalen of er morele balans is, dient de relatie tussen het object van verdienste en de grond van verdienste passend te zijn. Als we Boris (het onderwerp van verdienste) als eerste helpen (het object van verdienste) omdat hij expres het ongeluk in de fabriek heeft veroorzaakt (de grond van verdienste), dan is die relatie niet passend. Als

we Amos (het onderwerp van verdienste) als eerste helpen (het object van verdienste) omdat hij, in tegenstelling tot Boris, het ongeluk in de fabriek niet heeft veroorzaakt (de grond van verdienste), dan is die relatie wel passend.¹⁴

Veel filosofen nemen twee dingen aan die ik in mijn proefschrift betwist: verdienste vereist verantwoordelijkheid en verdienste kijkt achteruit

2 Twee dogma's over verdienste

Een groot deel van de filosofische literatuur over verdienste gaat over de vraag wanneer het onderwerp van verdienste en de grond van verdienste wél bij elkaar passen. Wat voor en hoeveel beloning zou Willem precies moeten krijgen voor zijn harde werk? Wat voor en hoeveel beloning zou Rozemarijn moeten krijgen voor haar heldhaftige reddingsactie? En wat voor en hoeveel straf zou Dick moeten krijgen voor zijn winkeldiefstal? Veel filosofen nemen, in het beantwoorden van deze vragen, twee dingen aan die ik in mijn proefschrift betwist:

- 1 *Verdienste vereist verantwoordelijkheid*: Je kunt uitsluitend verdienen op basis van die eigenschappen en handelingen waarvoor je verantwoordelijk bent.
- 2 *Verdienste kijkt achteruit*: Je kunt uitsluitend verdienen op basis van eigenschappen en/of handelingen in het heden en het verleden – nooit op basis van eigenschappen en/of handelingen in de toekomst.

Laten we de dogma's één voor één bekijken. Volgens het eerste dogma vereist verdienste verantwoordelijkheid. Er is goede reden om aan te nemen dat dat *soms* zo is. Neem onze hardwerkende Willem: stel nu dat hij alleen maar zo hard werkt omdat hij doping gebruikt. Zou hij dan nog steeds een mooi salaris verdienen voor zijn harde werk? Dat lijkt niet zo te zijn. Willem is immers niet verantwoordelijk te houden voor zijn harde werk. Om een hoger salaris te verdienen dan anderen op basis van het feit dat je beter presteert, dien je er verantwoordelijk voor te zijn dat je beter presteert.

Dit is nog duidelijker in het geval van straf. Stel dat Dick geestesziek is en *uitsluitend* daardoor de winkeldiefstal heeft gepleegd. Dan verdient hij geen straf. Hij is immers volledig ontoerekeningsvatbaar. Als Dick al iets verdient, dan is het een psychiatrische behandeling. Het kan natuurlijk nog steeds beter zijn voor Dick en de samenleving om hem bijvoorbeeld zijn vrijheid te ontnemen, maar een straf *verdienen* doet hij niet. Verdienste vereist, in het geval van straf, verantwoordelijkheid.

Maar er zijn ook gevallen waarin het juist niet zo aannemelijk is om te denken dat verdienste verantwoordelijkheid vereist. Neem het volgende, licht aangepaste voorbeeld van filosoof Fred Feldman:¹⁵ de kok van vegetarisch restaurant Burgertrut heeft zijn groenteburgers niet in de koelkast gedaan toen hij het restaurant verliet. De burgers bederven die

nacht, maar de souschef die de volgende dag voor hem invalt heeft niets door. Hij bakt de burgers iets te licht en serveert ze uit. Veel mensen die bij Burgertrut eten die avond, lopen een voedselvergiftiging op. Het lijkt erop dat de mensen die een voedselvergiftiging hebben opgelopen op zijn minst excuses verdienen van Burgertrut en misschien zelfs compensatie. En dat terwijl ze niet verantwoordelijk zijn voor het feit dat ze een voedselvergiftiging hebben opgelopen. Verdienste vereist soms juist geen verantwoordelijkheid.¹⁶

Ik beargumenteer in mijn proefschrift dat het antwoord op de vraag wanneer verdienste precies verantwoordelijkheid vereist, afhangt van de keuze van de verdienstegrond. Als iedereen bijvoorbeeld een AOW-uitkering verdient op basis van het feit dat ze ouder zijn dan 66 jaar en 4 maanden is het zinloos om te vragen of ze daarvoor verantwoordelijk zijn. Je hebt geen controle over je leeftijd. Datzelfde geldt soms, zoals Fred Feldman heeft beargumenteerd, voor het verdienen van compensatie: kinderen die erg ziek zijn, kunnen het verdienen om een door hen diepgekoesterde wens vervuld te krijgen door de Make-a-Wish Foundation.¹⁷ Maar die kinderen zijn met geen mogelijkheid verantwoordelijk te houden voor het feit dat ze ziek worden! Verdienste vereist lang niet altijd verantwoordelijkheid.

Het inzicht dat verdienste niet altijd verantwoordelijkheid vereist is belangrijk, omdat veel filosofen denken dat mensen niet verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor hun handelen op een manier die nodig is om dingen te kunnen verdienen

Het inzicht dat verdienste niet altijd verantwoordelijkheid vereist is belangrijk, omdat veel filosofen denken dat mensen niet verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor hun handelen op een manier die nodig is om dingen te kunnen verdienen. Neem de befaamde politiek filosoof John Rawls. Hij gaf in zijn *Een theorie van rechtvaardigheid*¹⁸ misschien wel de meest invloedrijke kritiek op verdienste van de afgelopen eeuw.

Die kritiek luidt, grofweg,¹⁹ als volgt: het feit dat onze Willem harder werkt dan anderen, komt volgens Rawls door een scala aan gelukkige toevalsfactoren. Willem had misschien wel ouders die hem stimuleerden om hard te werken, een goede basisschool waarop hij de begeleiding kreeg die hij nodig had om zijn talenten te ontwikkelen, en/of een vrienden-groep bestaande uit mensen die hem intellectueel uitdaagden. Dat zijn allemaal dingen die Willem niet verdient. Maar ze zorgen er wel voor dat hij harder kan werken dan anderen. Daarom zou het, volgens Rawls, onrechtvaardig zijn om Willem meer te geven dan anderen omdat hij harder werkt.

Stel nu dat Rawls gelijk heeft wanneer hij stelt dat mensen niet verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor hun handelen op een manier die nodig is om te verdienen. Moeten we verdienste dan

maar naar de schroothoop verbannen? Nee, denk ik. Allereerst laat Rawls alleen zien dat verdienste niet kan rechtvaardigen dat de ene persoon meer geld verdient dan de andere – niet dat niemand iets verdient. Zelfs als Rawls gelijk heeft, is het nog steeds mogelijk om te zeggen dat alle mensen die 66 jaar en 4 maanden oud zijn een AOW-uitkering verdienen. Iedereen krijgt immers precies hetzelfde bedrag. Ten tweede, en belangrijker, als ik gelijk heb en verdienste niet altijd verantwoordelijkheid vereist, dan geldt de verantwoordelijkheidskritiek van Rawls ook niet altijd. Mensen kunnen, zoals de voorbeelden van Burgertrut en de Make-a-Wish Foundation laten zien, nog steeds excuses en compensatie verdienen.

Dan nu het tweede verdienstedogma: de idee dat verdienste achteruitkijkt. Volgens dit dogma kun je uitsluitend verdienen op basis van je eigenschappen en/of handelen in het verleden en het heden – nooit op basis van je eigenschappen en/of handelingen in de toekomst. Dit is voor sommige objecten van verdienste zeer aannemelijk: neem het verdienen van straf. Als verdienste vooruit zou kijken, dan zouden we Dick, onze winkeldief, nu al mogen straffen voor het feit dat hij in de toekomst een misdaad gaat plegen. Dat is problematisch: Dick zou immers op het (aller)laatste moment kunnen besluiten om alsnog de misdaad niet te plegen. Als dat zo is, zouden we hem onterecht straffen! Dat is erg, vooral omdat straffen bestaat uit het bewust toebrengen van lijden aan anderen. Alleen al om deze reden is het waarschijnlijk dat we mensen nooit mogen straffen op basis van dingen die ze in de toekomst gaan doen.

Maar verdienste kijkt soms wél vooruit. Om dat te zien, is het volgende voorbeeld, weer van de filosoof Fred Feldman, behulpzaam:²⁰

Make-a-Wish: Krap bij kas

Stel je voor dat er twee zieke kinderen zijn: Charlie en Susanne. Hoewel ze nu even ziek zijn, is er een enorm verschil in de vooruitzichten voor beide kinderen. Charlie zal volledig herstellen, terwijl Susanne helaas zal komen te overlijden. Tragisch genoeg zit de *Make-a-Wish Foundation* wat krap bij kas: het is onmogelijk om de wensen van Charlie en Susanne allebei te vervullen. De wens van slechts één van de twee kinderen kan worden vervuld. Wie moeten we kiezen?

Het antwoord lijkt duidelijk: Susanne, omdat zij, naar alle waarschijnlijkheid, uiteindelijk zal komen te overlijden en Charlie niet. Er is een minieme kans dat we ernaast zullen zitten. Misschien overleeft Susanne haar ziekte wel, net als Charlie. Maar ten onterechte de wensen van iemand vervullen is een stuk minder problematisch dan iemand onterecht lijden toebrengen, zoals in het voorbeeld over straf. Hoe zeker we moeten zijn van onze zaak hangt af van wat we aan het verdelen zijn. Soms hangt wat mensen verdienen daarom niet uitsluitend af van hun eigenschappen en/of handelen in het verleden en het heden, maar ook van hun eigenschappen en/of handelen in de toekomst.

Als verdienste soms vooruitkijkt, kunnen we het begrip gebruiken voor allerlei discussies waar het nog niet in gebruikt wordt. Neem discussies over orgaandonatie. Zou iemand die voor haar dood besluit om haar organen te doneren daarvoor nu al compensatie kunnen verdienen, bijvoorbeeld door

15 F. Feldman, 'Desert: reconsideration of some received wisdom', *Mind* (104) 1995, afl. 413, p. 68.

16 Een belangrijke discussie in de literatuur over verdienste gaat over de vraag wat het verschil is tussen 'ergens toe gerechtigd zijn' en 'iets verdienen'. Sommige filosofen zouden op Feldmans voorbeeld kunnen tegenwerpen dat de klanten van Burgertrut 'recht hebben' op excuses en compensatie, maar die niet 'verdienen'. Een wellicht minder controversieel voorbeeld is dat van ernstig zieke kinderen die het verdienen om een laatste, grote wens vervuld te krijgen door de Make-a-Wish Foundation. Die kinderen hebben er geen recht op om die wens vervuld te krijgen en zijn er niet verantwoordelijk voor dat ze ziek zijn, maar toch verdienen ze het om hun laatste grote wens vervuld te krijgen.

17 Feldman 1995, p. 71.

18 Rawls 1971.

19 Ik schrijf 'grofweg', omdat Rawls nog drie andere tegenwerpingen op verdienste bespreekt. Die hebben in de literatuur minder aandacht gekregen dan de verantwoordelijkheidskritiek. Voor een meer volledige bespreking van de kritiek van Rawls op verdienste dan ik hier kan geven, zie S. Scheffler, 'Justice and Desert in Liberal Theory', *California Law Review* (88) 2000, afl. 3, p. 965-990.

20 Feldman 1995, p. 71.

haar voorrang te geven als ze zelf organen nodig heeft? Zouden toekomstige generaties compensatie kunnen verdienen voor de immense schade die wij het klimaat aan het toebrengen zijn? Ik zou vooral die tweede vraag met een voorzichtig ja willen beantwoorden, maar dat is een onderwerp voor meer toekomstig onderzoek.

Ik denk, op basis van het onderzoek dat ik voor mijn proefschrift heb gedaan, dat het verdienste-argument voor het uitbetalen van topinkomens onzin is

3 De bijdrage van mijn proefschrift

Mijn proefschrift bestaat uit vijf artikelen. De rode draad door die artikelen is dat ik probeer om te laten zien dat verdienste een complexer begrip is dan vaak gedacht wordt en dat niet alle bezwaren die filosofen hebben tegen verdienste gelden voor alle concepties van verdienste. In dat project speelt het ontkennen van de twee dogma's die ik hierboven beschreven heb een belangrijke rol. Maar wat hebben we daar nu aan in de praktijk?

Laat ik één voorbeeld geven.²¹ In het maatschappelijk debat over topinkomens speelt het begrip 'verdienste' een belangrijke rol. Hoge inkomens zouden een passende beloning zijn voor uitzonderlijke verdienste. Sommige mensen, zo gaat het verdienste-argument verder, werken nu eenmaal veel harder en hebben veel meer talent dan anderen. Daar hoort een passende beloning bij. Ik denk, op basis van het onderzoek dat ik voor mijn proefschrift heb gedaan, dat het verdienste-argument voor het uitbetalen van

topinkomens onzin is. Laten we voor het gemak een voorbeeld van een topinkomen nemen. Unilever-topman Paul Polman verdiende in 2018, het jaar voor zijn aftreden, 283 keer meer dan een gemiddelde Unilever-medewerker: 11,7 miljoen euro. Is dat inkomen een passende beloning voor zijn verdienste?

Wie deze vraag met ja beantwoordt, heeft, denk ik, niet alleen een hoge dunk van Paul Polman, maar ook een vrij lage dunk van diens personeel. Het valt te betwijfelen of Polman écht 283 keer harder werkt en/of meer talent heeft dan een gemiddelde Unilever-medewerker. Maar, belangrijker, stel nu dat je dat wel denkt, dan nog zou ik willen betwisten dat Polman zijn topinkomen verdient. Het feit dat Polman zo'n grote bijdrage kan leveren aan het succes van Unilever komt door allerlei gelukkige toevalsfactoren. Vermoedelijk had hij bijvoorbeeld ouders en docenten die hem stimuleerden om hard te werken – en is hij bovengemiddeld intelligent.

Daar komt bij dat Polman alleen maar zo'n grote bijdrage kan leveren aan het succes van Unilever als er een, veelal publiek gefinancierde, maatschappelijke structuur is die het bedrijf ondersteunt. Als er, bijvoorbeeld, scholen zijn die Unilever-medewerkers opleiden. Als er wegen zijn waarover Unilever-producten vervoerd kunnen worden naar de klant. Als er rechtbanken zijn waarbinnen de belangen van Unilever kunnen worden beschermd. Over al die zaken heeft Polman geen controle, maar ze dragen, wederom, wel bij aan zijn succes. Kortom, het verdienste-argument voor topsalarissen faalt.

Mijn hoop is dat ik met dit proefschrift kan bijdragen aan een rehabilitatie van het begrip verdienste in discussies over een rechtvaardige verdeling van inkomen en welvaart. Het is opmerkelijk dat een begrip dat zo'n centrale rol speelt in de rechtvaardigheids-intuïties van mensen, maar zo'n beperkte rol speelt in filosofische discussies over rechtvaardigheid. Ik denk dat, in dit geval, de 'persoon op straat' weleens meer gelijk zou kunnen hebben dan filosofen denken.

²¹ Deze twee alinea's bouwen voort op een stuk dat ik voor de *Correspondent* schreef samen met Dick Timmer, zie: 'Waarom de baas van ING geen supersalaris verdient. En jij ook niet', <https://decorrespondent.nl/9349/waarom-de-baas-van-ing-geen-supersalaris-verdient-en-jij-ook-niet/4829557512285-8ef30184> (19 februari 2020).